

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ หมู่ 10 ตำบลจันทึก
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางพิชาภัค คัมภีร์ญาณ : การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ; กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ หมู่ 10 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา กรณีการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างศักยภาพให้กับกองทุนหมู่บ้านให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับรากหญ้าโดยเริ่มจากการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในท้องถิ่นจำนวนของประชากรและทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่หมู่บ้านหนองใหญ่นั้นมีสภาพทางท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ราษฎรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีอายุในระหว่าง 18 – 50 ปี ความเป็นอยู่ของราษฎรอยู่ในลักษณะเป็นครอบครัวเหมือนพี่เหมือนน้องสามารถพึ่งพากันอาศัยและเกื้อกูลกัน

ผลของการประเมินพบว่า การก่อตั้งและการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างราบรื่นมีการประชุมราษฎรจำนวน 95 ครอบครัวที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนคิดเป็นร้อยละ 86.36 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด 148 ครอบครัว มีพัฒนาการเข้ามาตั้งเกิดการค้าเลือกคณะกรรมการ มีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 15 คน มีผู้กู้จำนวน 89 คน จำนวนที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 979,000 บาท ปัจจุบันคงเหลือเงินจำนวน 21,000 บาท โดยมีระดับเงินกู้ตั้งแต่ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท ผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ของแต่ละรายและมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ลดคดียจากการส่งคืนเงินกู้ก่อนกำหนดของผู้ประสบความสำเร็จจำนวน 10 ราย

สาขาวิชาการจัดการและการประเมิน โครงการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมืออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

๐๗

(อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง)

เจษฎา

(อาจารย์ ดร. เรณู ขำเลิศ)

กรรมการสอบ

()

กรรมการสอบ

()

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

เจษฎา

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- ๘ ต.ค. ๒๕๔๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ ดร.อัสจรรย์ สุขธำรง , อาจารย์เรณู ขำเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณจารุเสษฐ์ พิมพ์บุตร พัฒนาการประจำตำบลจันทกที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้านคุณคำตัน หัตถ์นัย ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และ คุณคำน้อย ถนอมแก้ว เจริญฤทธิประจำกองทุนที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

พิชาภัค คัมภีร์ญาณ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. วิธีดำเนินการ.....	2
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
3. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง.....	7
4. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมิน โครงการแบบซัพพอร์ตโมเดล.....	10
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	22
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27

สารบัญต่อ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการประเมินติดตามประเมินโครงการ.....	29
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	29
2. ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ.....	26
3. บริบทระดับท้องถิ่น.....	42
4. ผลการประเมิน โครงการ โภคาพรวม.....	42
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	51
2. ผลการดำเนินงาน.....	52
3. ข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	56
ภาคผนวก ก.....	
ภาคผนวก ข.....	
ภาคผนวก ค.....	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ความคิดพื้นฐานการประเมิน.....	10
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินและการตัดสินใจ.....	15

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	26
2. สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธนาคาร	32
3. แหล่งน้ำของหมู่บ้าน	34
4. เครื่องอุปโภคของหมู่บ้าน	35
5. รายได้ของประชากร	35
6. ครอบครัวยุคใหม่ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	36
7. อาชีพของประชากร	36
8. จำนวนอายุของประชากร	37
9. ประเพณีที่ทำกันมาของหมู่บ้าน	38
10. การจัดสรรเงินหนึ่งล้านบาท	39
11. รายชื่อคณะกรรมการ	40
12. จำนวนผู้กู้ที่ประกอบอาชีพ	42
13. จำนวนเงินกู้ที่คืน	43
14. ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง	44
15. จำนวนวงเงินกู้ของชาวบ้าน	47
16. กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้น	52

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	26
2. สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธนาคาร	32
3. แหล่งน้ำของหมู่บ้าน	34
4. เครื่องอุปโภคของหมู่บ้าน	35
5. รายได้ของประชากร	35
6. ครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	36
7. อาชีพของประชากร	36
8. จำนวนอายุของประชากร	37
9. ประเพณีที่ทำกันมาของหมู่บ้าน	38
10. การจัดสรรเงินหนึ่งล้านบาท	39
11. รายชื่อคณะกรรมการ	40
12. จำนวนผู้กู้ที่ประกอบอาชีพ	42
13. จำนวนเงินกู้ที่คืน	43
14. ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง	44
15. จำนวนวงเงินกู้ของชาวบ้าน	47
16. กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้น	52

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

นโยบายของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ถึงแนวทางการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม มีสาระสำคัญประการหนึ่ง คือ การตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เป็นโครงการหลัก และเร่งด่วนเป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมให้ได้ผลชัดเจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับประชาชน โดยใช้ภูมิปัญญาในการบริหาร และจัดการ จากนั้นมากองทุนหมู่บ้าน แลละชุมชนเมือง ชุมชนละ 1,000,000 บาท ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนทำให้เศรษฐกิจระดับฐานรากยกระดับขึ้น เพื่อช่วยเหลือให้ชุมชนมีความอยู่ดีกินดีพึ่งตนเองได้ ความสำคัญของปัญหาคือ เศรษฐกิจระดับรากหญ้าส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ก็จะว่างงานบ้างก็อพยพเข้าไปทำงานในเมืองทั้งไร่ ทั้งนา ทั้งภูมิลำเนา บ้านเกิดเพื่อไปหารายได้ในการยังชีพ ฉะนั้นเงินทุน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ซึ่งทางรัฐบาลได้จัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ยังมีความสำคัญแก่ชุมชน ซึ่งจะนำไปประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้ผลผลิตภายในหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนมีรายได้และเกิดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จัดตั้งกองทุนนี้ก็คือประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพ สำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการสร้างรายได้ ได้อีกด้วย

จากการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับผิดชอบ โอนเงิน เข้ากองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้ว เพื่อให้เกิดการบริหาร และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม เศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษา แก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตร การจัดการ และการประเมินโครงการ โดยรัฐบาลต้องการให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ทำหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินงานและการประเมิน กองทุนในหมู่บ้าน ให้มีความยั่งยืน โดยให้มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างกระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการมากขึ้นเพียงใด
2. เพื่อทราบว่า กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อให้ทราบว่าชุมชนหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้ยั่งยืน
5. เพื่อทราบว่าสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้นำเงินที่กู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลหรือไม่

กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีนี้ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่คือ กรอบแนวคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model)

แบบจำลองซีพีพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม(Context Evaluation :C) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนด วัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation :I)เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation : P)เป็นการตัดสินใจในด้าน การประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินแบบผลผลิต (Product Evaluation : P)จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจ และดูผลสำเร็จของโครงการ

วิธีดำเนินงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต เช่นการเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น หรือการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน กองทุน และในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัหมู่บ้าน และการสัมภาษณ์ สื่อ สร้างเกณฑ์ มาตรฐานในการประเมิน และขอบเขตของเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งทางด้าน ประโยชน์ใช้สอย ด้านจริยธรรม, ด้านประสิทธิภาพของขั้นตอนการประเมิน และด้านคุณภาพของผลการประเมิน โดยใช้ บร. 1 – บร. 12 ในการเก็บข้อมูล

บร.1,บร.2,บร.3,บร.4,บร.7,บร.9 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน โดยเก็บข้อมูลพื้นฐาน และทำการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง จากผู้นำชุมชน ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ตลอดจนชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

บร.5,บร.6,บร.8,บร.10,บร.12 มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ค้นหาความต้องการที่แท้จริง อุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาและให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับชาวบ้าน อีกทั้งให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวมเพื่อให้เกิดศักยภาพเข้มแข็งของหมู่บ้านและตำบลด้วย ซึ่งก่อนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งประชาชนและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

บร.11 เป็นแบบเจาะลึกรายกรณี สำหรับผู้กู้แต่ละราย เป็นเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประกอบอาชีพตามโครงการขอกู้ ว่านำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูล เราสามารถแบ่งออกเป็น 2 ข้อมูล คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ จะเป็นตัวเลขและบอกถึงตามแตกต่างกันได้
2. ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ ไม่สามารถ แสดงเป็นตัวเลขได้ แต่สามารถใช้ เทคนิคเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ได้ เช่น การนับจำนวน หรือร้อยละของข้อมูลแต่ละคุณลักษณะได้

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินโครงการมากขึ้น
2. เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
3. เพื่อให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้
4. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้มีความมั่นคงต่อไป
5. เพื่อให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ.
 - 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชน
 - 1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ
 - 1) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
 - 2) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 3) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน
 - 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
 - 1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้
 - 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน
 - 2) เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน แต่ละชุมชน ท้องถิ่น และสังคมโดยรวม
 - 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหาของ ตนเอง มีการเสริมศักยภาพของตนเอง
 - 4) สร้างศักยภาพ และความสามารถในการจัดการกองทุน
 - 5) ส่งเสริม ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้กับประชาชนในท้องถิ่น
- ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทางนโยบาย วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวเป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

1.1 นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี	เป็น ประธาน
1.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	เป็น รองประธานคนที่ 1
1.3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	เป็น รองประธานคนที่ 2
1.4 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	เป็น รองประธานคนที่ 3
1.5 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ไม่เกิน 10 คน	เป็น กรรมการ
1.6 เลขานุการนายกรัฐมนตรี	เป็น กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3. ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมด

4. คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 13) และ (ข้อ 14) สรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานธุรการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึงการบังคับใช้ระเบียบและความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในระเบียบเพื่อให้เข้าใจในความหมายที่ตรงกัน

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ แหล่งเงินกองทุน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และการดำรงตำแหน่งตามวาระที่กำหนด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิก กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน คุณสมบัติและหน้าที่ของสมาชิก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงขั้นตอนการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและการชำระคืนเงินกู้

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึงวิธีการทำระบบบัญชีและการรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึงการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน้าที่การขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่พ.ศ. 2544

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อการบริหารจัดการกองทุนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านหนองใหญ่กำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน
- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) อัตราดอกเบี้ย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้าน

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

1) ชื่อหมู่บ้าน

2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่

3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด

4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์

5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน (กทบ.2)

เมื่อกองทุนบ้านหนองใหญ่ หมู่ที่ 10 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2

จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด
3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่อยู่ในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่

เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้จ่ายเงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
 - ประธานกองทุน ฯ
 - รองประธาน ฯ
 - เลขานุการ

สรุปสาระสำคัญจากเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

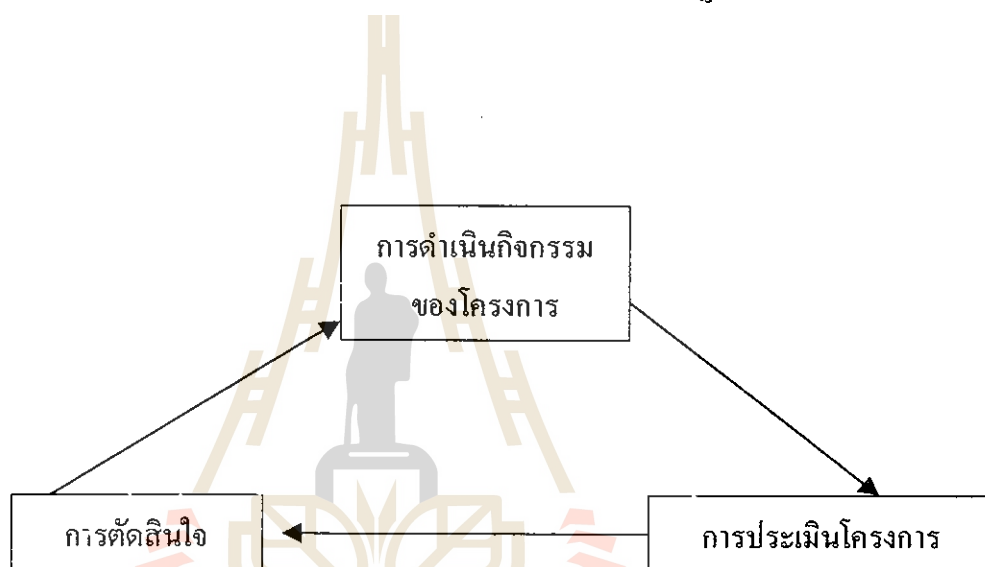
หลักการพิจารณาเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกันจัดตั้งขึ้นตามระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการเขียน โครงการ ขอกู้เงิน ซึ่งสมาชิกผู้กู้ทุกรายจะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว จึงจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

ตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน 2544 หมู่บ้านหนองใหญ่ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านแล้ว ขณะนี้มี ผู้มีความประสงค์จะขอกู้เงินจำนวนทั้งสิ้น 89 ราย ซึ่งแต่ละรายเสนอโครงการแตกต่างกันออกไป แต่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ส่วนใหญ่กู้เพื่อการเกษตรกรรม - ทำไร่ , เลี้ยงสัตว์ , กู้เพื่อค้าขาย จำนวนเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ การพิจารณา โครงการขอกู้ คณะกรรมการจะพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับ และมีการอนุมัติเงินกู้ทั้งเต็มจำนวน เงินที่ขอมมา และ คัดจำนวนเงินที่ขอกู้ ซึ่งพิจารณาจากความเหมาะสม ซึ่งโครงการที่ขอกู้ที่ สมบูรณ์ต้องมีลายมือชื่อของประธานกองทุน , เลขานุการ , และ เสร็จบัญชี ปัจจุบันผู้กู้ได้นำเงินมา คืน จำนวน 10 ราย เหลือผู้กู้ จำนวน 79 ราย (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545) มียอดกู้ยืมทั้งหมด เป็น จำนวน 979,000 บาท (เก้าแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน)

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP MODEL) ในหนังสือ ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2545 : 89 – 91) ดังนี้

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1 แนวคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” (CIPP MODEL) ซึ่งสตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of detineating and using information for juding alterantive decision) ซึ่งแบบจำลอง CIPP จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การประเมินโครงการโดยระบบเป็นการนำองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของ

โครงการประเมิน จำแนกออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมิน

สภาพแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ตามต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมิน สภาพแวดล้อมนี้ ช่วยให้ทราบ ถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมิน สภาพแวดล้อม มี 2 วิธี คือ

1. หลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดย ใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของ Contingency Mode เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาส ชุมชน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แนวโน้ม ของการพัฒนาเศรษฐกิจสถิติประชากร เป็นต้น ซึ่งการสำรวจปัญหาเหล่านี้ สามารถที่จะคาดการณ์ เกี่ยวกับ อนาคต ซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมิน แบบ Contingency Mode คือ “ถ้า.....แล้ว” เช่น ถ้าต้องการให้สินค้าราคาดีสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ควรจะจัดระบบการผลิตอย่างไรจึงจะทำให้สินค้าไม่ล้นตลาด ถ้ามีผลผลิตทางการเกษตร มีราคาต่ำแล้ว ระบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ควรเป็นอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

1.1 Congruence Mode เป็นการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้าง ที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้นการประเมินสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ควรใช้การประเมินทั้ง 2 แบบเพราะ Congruence จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ในขณะที่ Contingency Mode เป็นไปเพื่อการปรับปรุง

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้น ๆ จะมีส่วนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ซึ่งจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

เช่น หน่วยงานที่ช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่คาดว่าจะได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในของราคาและกำไร ที่ได้รับ โดยการประเมินในอัตรากำลัง เวลาขบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้ช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนการดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมคือการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะรายกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบความสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธี เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคำถามที่จะใช้ มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น

การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือ ดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มวัตถุประสงค์การสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องต้องกัน ในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางแผนโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน เช่น โครงการพัฒนาแบบสอบถาม ซึ่งจำเป็นต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจง สำหรับเข้าร่วมในการทดลองสร้างข้อใหม่ ๆ ของแบบสอบถาม ผู้ตัดสินใจจะสามารถจัดเตรียมวางโครงการล่วงหน้าได้ดี เมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือกมากมาย แต่ตัวเลือกเหล่านี้ ยังไม่ถือว่าเป็นตัวเลือก จะเป็นตัวเลือกได้ก็ต่อเมื่อ โรง

เรียนได้รับการติดต่อและเต็มใจเข้าร่วมในการทดลองแบบทดสอบ ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอบถามจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการ ตามแบบการสุ่มตัวอย่างมากที่สุด (แบบการสุ่มจะได้รับการตัดสินใจ เลือกวธีการมาก่อน) และต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบทดสอบ ในการทดลองตามรูปแบบของข้อสอบ ดังนั้นในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจจึงมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความชัดเจนถึงความต้องการข้อมูล การประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินจะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่าง โครงการ เช่น มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริง ๆ

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

1. การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างนักประเมินกระบวนการและบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นประจำ

การประเมินกระบวนการมีตามสำคัญมากกว่า การประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกัน ถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงานอาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจะไม่สามารถตกลงใจได้ โดยไม่ทราบว่าการบวนการนั้นได้ผลอย่างไร การตัดสินใจออกแบบโครงร่างใหม่ หรือ ระเบียบการปฏิบัติในกระบวนการใหม่ จึงต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะถูกรวบรวมและนำเสนอท่านที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจบ่อยทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรกๆ ของโครงการ ทั้งนี้การประเมินไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้าและปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้นแต่ยังต้องบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมาย ของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดผลและแปลความไปมาของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการวิธีต่างๆ ไปของการผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้ไว้ด้วยกัน คือการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับ

วัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือ มาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อมปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสองดังนี้

Instrumental Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด

Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้เช่นการจัดระดับของโรงเรียนคดของกลุ่มของนักเรียนจะต้องได้คะแนนจากแบบสอบที่ระบุมากกว่าหรือเท่ากับจำนวนที่กำหนด เกณฑ์นี้จะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ

ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างไรมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อม จะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิตจะพิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงสิ่งที่อยู่ในรูปการประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นเป็นเกณฑ์ สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต)

การประเมินปัจจัย และการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้น ก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงจำเป็นสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่ง ของระเบียบการปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวก และช่วยอธิบายถึงผลที่ได้จากโครงการบรรลุแต่การประเมิน กระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำต่อไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่การประเมินทั้งสองชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นว่า การนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่ตรงกับแบบที่วางไว้และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นจะบรรลุได้หรือไม่สารนิเทศทั้งสองชนิดร่วมกันจะแสดงให้เห็น

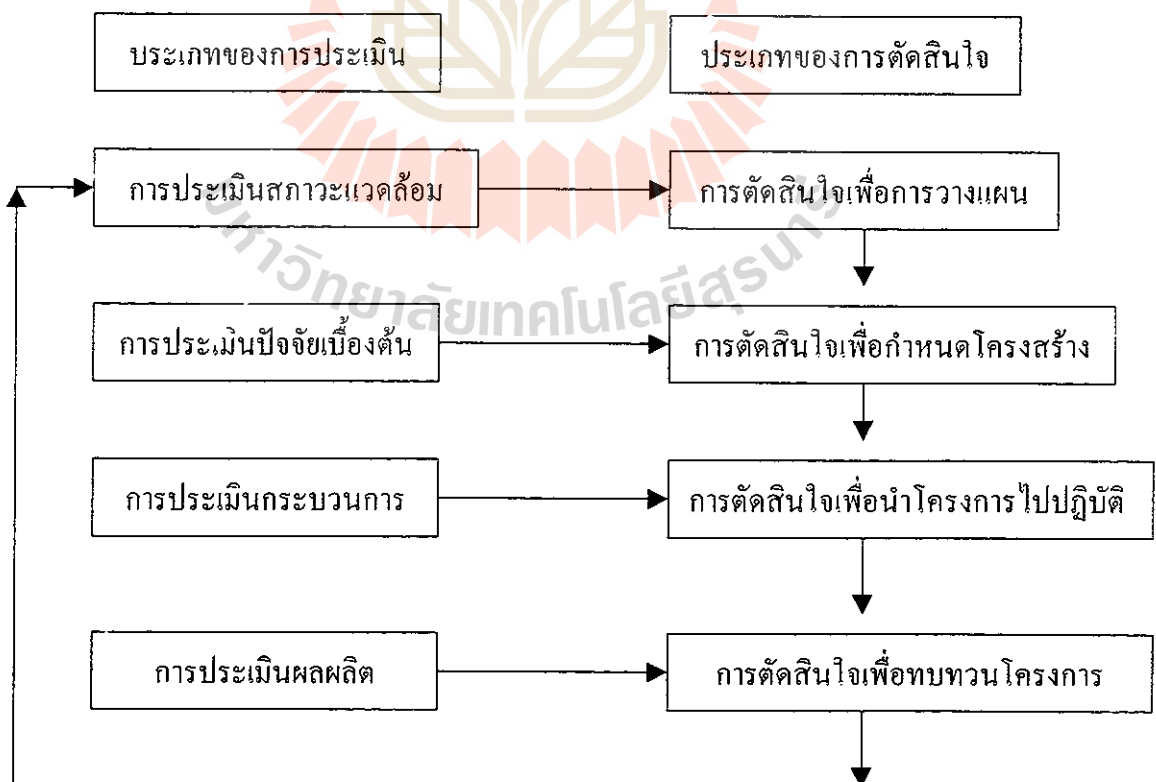
เห็นอย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าจะปรับเปลี่ยนปฏิบัตินั้น ควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุม โครงการ

4. การประเมินผลผลิต Product / Output Evaluation จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อ ตัดสินและดูผลสำเร็จของโครงการ

ตัวชี้วัด Indicators ที่ใช้ในการประเมินได้กำหนดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบดังนี้

1. ตัวชี้วัดของการประเมินบริบท Context Indicators เป็นตัวชี้วัดสภาวะแวดล้อมที่ระบุถึงสภาพแวดล้อมระดับประเทศและภายในท้องถิ่น คือ C_1, C_2, \dots, C_n
2. ตัวชี้วัดของการประเมินปัจจัยนำเข้า Input Indicators เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้น คือ I_1, I_2, \dots, I_n
3. ตัวชี้วัดของการประเมินกระบวนการ Process Indicators เป็นตัวชี้วัดที่ระบุถึงกระบวนการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา คือ P_1, P_2, \dots, P_n
4. ตัวชี้วัดของการประเมินผลผลิต Product / Output Indicators เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับ

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เนื่องมาจากรัฐบาลส่งเสริมให้มีโครงการหลักสูตรประสานนโยบายระดับจังหวัดควบคู่ไปกับการลงปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการทำงานที่ต้องปรับตนให้เข้ากับผู้นำชุมชน ซึ่งมีหลายระดับ อีกทั้งประชาชนภายในหมู่บ้าน

การปฏิบัติการจริง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ความรับผิดชอบ เน้นการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหลังจากกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่หมู่บ้าน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการสังเกต โดยมีส่วนร่วม (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้เอกสารแบบ บร.1 – บร. 12 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นหลักฐาน ในการประกอบการปฏิบัติหน้าที่ คือ

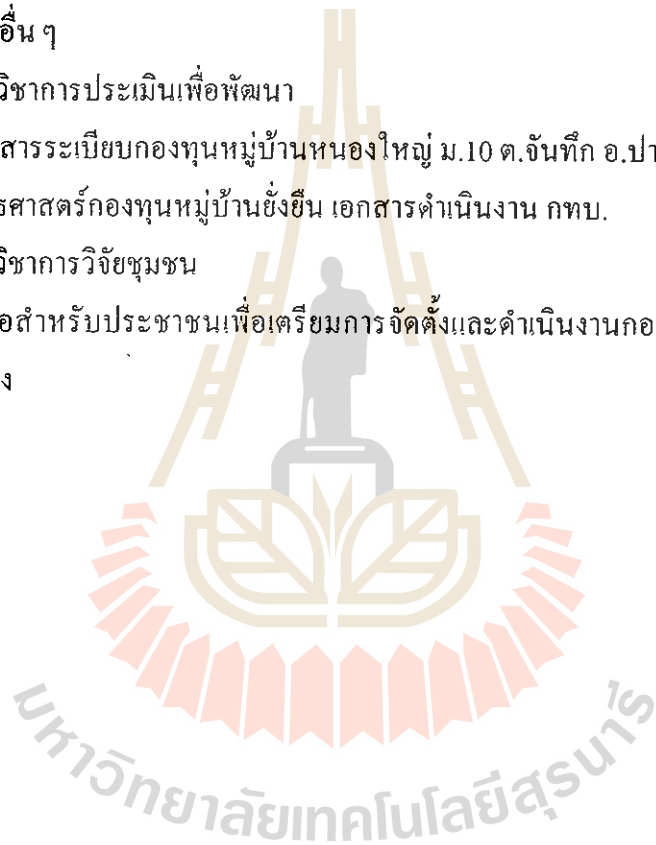
- แบบ บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริการชุมชนหมู่บ้าน เพื่อบรรยายสภาพหมู่บ้าน
- แบบ บร.2 คือ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบ บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ ต่อกองทุนหมู่บ้าน เป็นตัวแปรในรูปแบบธรรมชาติ
- แบบ บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน เป็นรายละเอียดการกู้
- แบบ บร.5 คือ รายงานการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เป็นรายละเอียดกองทุน
- แบบ บร.6 คือ รายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นคำถามแบบเปิดเพื่อจะได้ ข้อมูลกว้างให้คำตอบแบบอิสระ
- แบบ บร.7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่มและเหตุผล
- แบบ บร.8 คือ โครงการเศรษฐกิจ ชุมชน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการเขียนโครงการ
- แบบ บร.9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- แบบ บร.10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชน เป็นการสรุปความสำเร็จ
- แบบ บร.11 คือ แบบศึกษาการเจาะลึกรายกรณี
- แบบ บร.12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชนและการศึกษา จากเอกสารข้อมูลจากส่วนราชการ และเอกชน

การประเมินโดยใช้ แบบ บร. เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ซึ่งบันทึกไว้ เป็นหลักฐาน เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การบริหารกองทุนหมู่บ้าน การกู้เงินจากกองทุน เพื่อเสนอแนะข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

บัณฑิตเข้ามามีบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ และมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เกิดความเข้มแข็ง ไปส่งการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในอนาคต

เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. เอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ม.10 ต.จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
3. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน เอกสารดำเนินงาน กทบ.
4. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
5. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงการ และวิธีการดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับ แผนงานหลักของโครงการ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข โดยการทำการศึกษาตัดสั้นใจ ในการเลือก โครงการไปดำเนินการต่อไป

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ใช้รูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) ซึ่งสตีฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of detineating and using information for judging alterantive decision) ซึ่งแบบจำลอง CIPP จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

โดยมีตัวแปรที่ต้องประเมินดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมหรือบริบทชุมชน (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพโดยทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้านหนองใหญ่เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลไปแล้วดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลตามแบบเก็บบริบทชุมชนที่กำหนด

1.2 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อค้นหาอดีตที่ภูมิใจ ปัจจุบันที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต โดยกระบวนการ AIC สรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย

1.3 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดโดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งจะต้องเก็บข้อมูลนี้ 2 ครั้งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ระหว่างก่อนเริ่มโครงการและหลังจากที่ดำเนินการแล้ว

1.4 แบบสอบถามและสังเกตการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้าน

2. การประเมินเพื่อตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร หรือทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนิน

โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีปัจจัยเบื้องต้นที่ต้องประเมินทั้งสองระบบ ดังนี้

2.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านมีปัจจัยดังนี้

- นโยบายของรัฐบาล
- เงินหนึ่งล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- สมาชิกผู้ขอกู้
- บทบาทของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

2.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน

- เงินที่กู้มา
- เงินทุนของตนเอง และเงินอื่นๆ
- โครงการที่เขียนขึ้นเป็นแบบแผน
- สถานที่ วัสดุดิบ เทคนิควิธีการดำเนินงาน
- แผนรับรองผลผลิต

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

3.1 หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้นๆ

3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อการพัฒนางานต่างๆ

3.3 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

3.4 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านมีกระบวนการประเมินดังนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

3.5 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน มีกระบวนการที่ต้องประเมินดังนี้

- การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัสดุดิบที่ดี

- การทำบัญชี
การประเมินผลผลิต

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

4.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านผลผลิตที่เกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- จำนวนผู้ให้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- ชื่อเสียงของหมู่บ้าน

4.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน มีผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- รายได้ที่เป็นตัวเงิน
- ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ
- ชื่อเสียงที่เกิดขึ้น
- การได้รับความพอใจ

จากขั้นตอนการประเมินของชีพฟ์โมเดลดังกล่าวก็จะได้ข้อมูลที่เป็นสารสนเทศเพื่อมาใช้ในการวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่โดยกลไกการทำงานของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีปัญหาทิศเป็นผู้ทำการประเมินโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมาย ที่ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองใหญ่ ตำบลจันทัก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองใหญ่ ซึ่งในหมู่บ้านนี้มีประชากรจำนวน 431 คน จากครัวเรือนในหมู่บ้าน 148 ครัวเรือน มีคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านจำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึงสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้น้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกันต้องการให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรมากที่สุด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการของความน่าจะเป็น ที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่า ๆ กัน
2. การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามพื้นที่ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกในกลุ่มที่มีคุณลักษณะที่หลากหลาย แต่ในภาพรวมของกลุ่มที่ต่างกัน จะมีลักษณะของกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน
3. การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีการสุ่ม / เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร และ ตัวชี้วัด มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งก็สามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้นคือคำว่า “ ตัวแปร ” เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปร ไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชานั้นๆ คำว่า “ ตัวชี้วัด ” จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบคือ

1. หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการประกอบด้วย

หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) ฐานะของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

- 1.1 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ ที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านและชุมชน
 - 2) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดของหมู่บ้าน
 - 3) สภาพปัจจุบัน
 - 4) ด้านวัฒนธรรม
- 2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 ผู้สมัครขอกู้
- 3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การรับชำระหนี้
 - 3.3 การทำบัญชี
- 4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) จำนวนผู้ได้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 3) จำนวนสมาชิกกองทุน
 - 1) จำนวนผู้ชำระเงินกู้คืนก่อนกำหนด
 - 5) ยอดเงินที่มีการชำระคืน
 - 4.2 กระทบโดยตรง (Direct Impact) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
 - 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 2) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. ความเป็นอยู่ และ โอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
5. ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้าน ในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณี
4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
3. หนี้สินของครอบครัว
4. อาชีพหลักของผู้ดูแล
5. รายได้ของครอบครัว
6. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ

4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และ วัสดุคิบบในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 2. การหาตลาดที่ดี
 3. การทำบัญชีให้จ่ายเงิน
 4. การใช้เงินกู้
 5. การหาความรู้เพิ่มเติม
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้ผู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง
 - ผู้ผู้มึศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องมีความเหมาะสมกับการใช้รวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นจะต้องเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ที่สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งสามารถจำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นข้อคำถามที่จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และความรู้สึก
2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือไม่ออกหรือเขียนหนังสือไม่ได้ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน
3. แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกต

พฤติกรรม หรือ ปฏิกริยาของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลได้ทันที ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้แบบรายงานต่างๆ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	ประเภทของเครื่องมือในการประเมิน		
	สังเกต	สัมภาษณ์	สอบถาม
บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน	/	/	
บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน		/	/
บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุน			/
บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน	/	/	
บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนชุมชน	/	/	
บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนชุมชน	/	/	
บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง		/	
บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	/	/	
บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์		/	
บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชน	/	/	
บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี	/	/	
บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน	/	/	

ที่มาจาก บร.1 – บร 12

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่เป็นตัวเลข และข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่เป็นการบรรยายลักษณะข้อมูลรูปแบบของข้อความ ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถาม จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำสั่งที่กำหนด เมื่อตอบคำถามแล้วเสร็จให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล
3. การสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ
4. การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 7 – 8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้นจากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกกลุ่มเป้าหมายระหว่างการแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดเป็นระบบ สรุปความ แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล โดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามที่ข้องการทราบ ซึ่งเป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลข ซึ่งค่าสถิติที่นำมาใช้ได้แก่
 - 1.1 การแจกแจงความถี่ เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เช่น ข้อมูลทางเพศ ข้อมูลรถยนต์ ข้อมูลทางการศึกษา
 - 1.2 ค่าร้อยละ เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่ากลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าใด โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานะเท่ากับ 100 หน่วย เช่น ข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2) มีการคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนด อย่างลึกซึ้ง ซึ่ง

เป็นข้อความที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการ สังเกตโดยการนำข้อมูลมา
ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป ที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่
ต้องการคำตอบ ได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. กำหนดนิยามอย่างกว้าง ๆ สำหรับปรากฏการณ์ที่มุ่งอธิบาย
2. ระบุข้อสมมุติฐานนำทางที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์เบื้องต้น
3. เปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับข้อมูลประจักษ์ของปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียง
และมีคำอธิบายอยู่แล้ว
4. ถ้าสมมุติไม่สอดคล้องกับข้อมูลในการวิเคราะห์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อ
สมมุติฐานได้
5. ถ้าพบปรากฏการณ์ขัดแย้งกันหลังการวิเคราะห์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติ
ฐานใหม่
6. กระบวนการในขั้นตอนที่ 5 ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งได้ข้อ
สรุปของปรากฏการณ์โดยไม่มีข้อขัดแย้ง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การวิจัยนี้ ได้ใช้หลักการประเมินตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการติดตามการประเมิน 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน
- 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
- 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

ฐานะของประเทศ

จากรายงานประจำปีของธนาคารกสิกร ([http://www.gototfb.com/pdf/ FinancialStatement/TFB2001 Thai.pdf](http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001 Thai.pdf)) ได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศ ดังนี้คือ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในรอบปี 2544 ขยายตัวได้เพียงเล็กน้อย ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมชะลอตัวตามการใช้จ่ายบริโภคของประชาชนที่อ่อนตัวลง การส่งออกและการนำเข้าหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว มาตรการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลง ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนภาคการเงินนั้นสภาพคล่องของระบบยังมีอยู่สูง กดดันให้ดอกเบี้ยทรงตัวในระดับต่ำ แต่การปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารเพิ่มขึ้นไม่มากนักเพราะภาวะเศรษฐกิจยังไม่เอื้ออำนวย ทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงเป็นภาระหนักต่อระบบธนาคาร ในรอบปี 2544 ระบบธนาคารพาณิชย์ มีผลประกอบการดีขึ้นบ้าง อย่างไรก็ตาม แต่ละธนาคารก็ยังคงต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปี 2544 ที่ผ่านมา ธนาคารกสิกรไทยได้เร่งปรับกลยุทธ์การค้าเงินธุรกิจธนาคารและเร่งปรับองค์การอย่างต่อเนื่องจากปี 2544 เร่งพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในปี 2545 ขณะเดียวกันธนาคารก็ได้นำแนวคิดใหม่ในด้านบริหารจัดการแบบครบวงจร “Balanced Scorecard” มาใช้ในการสนับสนุนการค้าเงินงานตามยุทธศาสตร์ของธนาคาร เพื่อสร้างความสำเร็จในทุกๆด้าน อย่างยั่งยืนต่อไป

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

1. นโยบายการสร้างรายได้

เน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ คู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน
2. การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน
3. การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ

สร้างด้านสินเชื่อ

1.2 ด้านอุตสาหกรรม

1. พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรม
2. ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือภูมิปัญญาไทย สักยภาพการผลิตและการตลาด
3. ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
4. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน

1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถด้านการพัฒนาภาคบริการ จากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่ และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. จัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน ทั้งในรูปแบบเงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ
2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME กรณีผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท

- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20%
- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25%
- SME ที่มีกำไรเกินกว่า 3 ล้านบาทขึ้นไป เสียภาษี 30%

4. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital)

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผลที่ได้จากการถือหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุน

- ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลจากการถือหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง มีวิธีการดังนี้

- การให้การฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรหรือผู้ประกอบการมีความพร้อมในการดำเนินการ
- การให้ปรึกษา แนะนำด้านต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยีหรือบริการจัดการ
- การประสานงาน ที่จะให้ผู้ประกอบการ ได้มีโอกาสพบปะเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีต่อกัน

- การให้บริการข้อมูลธุรกิจ
- การบริการด้านการเงิน การลงทุน ด้านบริหารจัดการ ฯลฯ

หน่วยงานให้บริการด้านการเงิน ได้แก่

- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)
- ธนาคารแห่งประเทศไทย
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
- ธนาคารกรุงเทพ
- ธนาคารไทยพาณิชย์
- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

หน่วยงานที่ให้บริการด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และอื่น ๆ ได้แก่

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)
- สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- สถาบันไทย – เยอรมณี
- สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- สถาบันยานยนต์
- สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- ฯลฯ

ภาวะดุลการค้า

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) จากผลการดำเนินงานตามงบการเงินเฉพาะของธนาคารสำหรับปี 2543 และปี 2544 สาเหตุหลักที่กำไรสุทธิลดลง เนื่องจากธนาคารตั้งค่าเผื่อการด้อยค่าของทรัพย์สินรอการขาย เพื่อให้สามารถรองรับการด้อยค่าของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายในการถือครองและค่าใช้จ่ายในการขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนผลการขาดทุนจากการขายของทรัพย์สินรอการขายที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารในการจัดการทรัพย์สินรอการขายด้วยหลักความระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้ตั้งเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่ม เพื่อรองรับผลการขาดทุนทั้งหมดที่จะเกิดจากการขายลูกหนี้ของธนาคารให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ผลการดำเนินงานประจำปี 2544 คณะกรรมการของธนาคารเสนอผลการดำเนินงานดังนี้

ขาดทุนคงเหลือยกมาจากงวด 31 ธันวาคม 2542	88,173,511,823.92	บาท
กำไรสุทธิประจำปี 2544	1,008,450,264.49	บาท
การจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สิน	163,580,374.46	บาท
ขาดทุนคงเหลือยกไปงวดบัญชีหน้า	87,001,481,184.97	บาท

(ไม่จ่ายเงินปันผลสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี ของปี 2544)

ตารางที่ 2 สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานงบการเงินเฉพาะของธนาคาร(หน่วย:ล้านบาท)

	2544	2543	2542	2541	2540
สินทรัพย์					
เงินสด	12,142	11,959	14,612	9,400	10,227
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	164,496	172,048	94,767	69,068	87,195
หลักทรัพย์ซื้อ โดยมีสัญญาขายคืน	3,700	200	23,800	33,475	
เงินลงทุนสุทธิ	113,465	83,777	87,040	52,893	39,243
เงินให้สินเชื่อ (หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อการปรับมูลค่าจากการปรับโครงสร้างหนี้)	437,440	455,810	467,089	490,672	581,873
ดอกเบี้ยค้างรับ	2,103	2,231	2,607	8,713	8,723
ทรัพย์สินรอการขายสุทธิ	11,634	12,670	6,705	1,561	1,458
ภาระของลูกค้านจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ	22,173	22,290	18,851	19,880	20,452
สินทรัพย์อื่น	6,520	6,386	8,380	11,723	10,451
รวมสินทรัพย์	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
เงินฝาก	664,846	647,334	608,734	579,333	588,414
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	13,831	16,825	23,734	41,842	106,903
หนี้สินจำกันเมื่อทวงถาม	3,456	2,251	3,643	2,838	2,988
หลักทรัพย์ขายโดยสัญญาซื้อคืน	-	10	-	-	309
เงินกู้ยืมระยะสั้น	-	7,500	-	-	-
เงินกู้ยืมระยะยาว	48,748	48,551	54,908	14,773	16,861
ภาระของธนาคารจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
หนี้สินอื่น	15,821	19,320	11,813	13,267	20,814
รวมหนี้สิน	747,314	742,497	703,677	653,107	738,577
ส่วนของผู้ถือหุ้น	27,071	25,580	21,019	51,332	56,808
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385

ที่มาจากธนาคารกสิกรไทย <http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001Thai.pdf>

การแก้ไขปัญหาในระดับนโยบายการพัฒนาแบบสมดุล (blanced growth)

1. พัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่อย่างสมดุลกับการพัฒนาเกษตรกรรม
2. พัฒนาการผลิตสินค้าควบคู่ไปกับพัฒนาและดูแลสภาพแวดล้อมและ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาระหนี้สินของประชาชน

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดภาวะผันผวนอย่างรุนแรง ทำให้การลงทุนสะดุดหยุดชะงักเกิดภาวะการว่างงานขึ้นทั่วประเทศอย่างรุนแรง ประชาชนจึงต้องแก้ไขปัญหาโดยการกู้เงินจากสถาบันการเงินของภาครัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพของตน เพราะเกษตรกรที่ยากจนส่วนใหญ่จะถูกกีดกันทางการค้าจากกลไกทางการตลาด

2. บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติและความเป็นมา

หมู่บ้านหนองใหญ่ เริ่มก่อตั้งประมาณ 40 – 50 ปีมาแล้ว คือตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งในสมัยก่อนในหมู่บ้านมีป่าไม้ที่ขีบ มีหนองน้ำ มีสัตว์ป่าชุกชุม มากมาย มีช้างตัวใหญ่มาก สัตว์เหล่านี้ได้มาอาศัยดื่มกิน น้ำในหนองแห่งนี้ ชาวบ้านจึงพากันขนานนามว่า “บ้านหนองใหญ่” ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน คนกลุ่มแรกที่ได้เข้ามาอาศัยหรืออพยพมาอยู่ก็คือ คนจากบ้านซำม่วง (หมู่ 4 ตำบลจันทิภักดิ์ ปัจจุบัน) เหตุที่อพยพมาเนื่องจากหมู่ 4 มีการขยายตัวของประชากรขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ทำกินไม่เพียงพอ กับความต้องการ ของประชากรและการดำเนินชีวิต ไสการเลี้ยงสัตว์และทำการเกษตร จึงได้ขึ้นไปจับจองพื้นที่ ที่หนองใหญ่ คนส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานใกล้ ๆ กับบริเวณหนองน้ำและเมื่อพื้นที่แถวนี้เต็มก็จะกระจัดกระจายไปอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงแต่จะไม่ห่างกันมากนักพอที่จะขอความช่วยเหลือ เมื่อเกิดเหตุต่าง ๆ และเมื่อเวลามีเรื่องจะได้ปรึกษารื้อกัน การขยายตัวของประชากรเริ่มมาจากกลุ่มผู้อพยพ ได้สร้างครอบครัวเกิดขึ้นเรื่อย ๆ มาจากที่เคยมี พ่อ,แม่ ก็ลูกมีหลานเหลนโหลน เมื่อเด็กในแต่ละวัยเติบโตขึ้นมาต่างก็แยกย้ายพากันมีครอบครัวและ ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมีการสร้างถิ่นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นสืบทอดกันมาเช่นนี้เรื่อยมา มีกลุ่มบุคคลจากภายนอกหมู่บ้านมาซื้อที่ดินอยู่บ้างเมื่อสมัยแรก ๆ ประชากร ตั้งแต่เข้าไปทำงานค้าลงถิ่นนอน ยังไม่รู้จักรวมกำเนิดจึงมีอัตราการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันนี้มีจำนวนประชากร 431 คน

จากเดิมชุมชน จะร่วมกันอยู่ใกล้หนองน้ำเพื่อสะดวกในการอุปโภคและบริโภค แต่ปัจจุบันนี้ชุมชน ได้ขยายออกไปในพื้นที่กว้างขึ้น

ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านหนองใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาบางส่วน และเป็นที่ราบบางส่วน สภาพอากาศโดยทั่วไปจะเป็นไปตามฤดูกาลแต่พอถึงฤดูร้อนจะไม่ค่อยร้อนเพราะมีป่าไม้

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านหนองคอ ค.จันทึก
 ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านหนองอิเหลอ ต.ปากช่อง
 ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านตาแก้ว ต. ปากช่อง
 ทิศใต้ ติดกับ บ้านราษฎร์สามัคคี ต.จันทึก

สภาพดินโดยทั่วไปของหมู่บ้านหนองใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนปนทรายสีแดง และดินภูเขา เหมาะสำหรับทำไร่ ทำสวน เช่น ไร่ข้าวโพด สวนน้อยหน่า มะม่วง มีพื้นที่ราบ เหมาะที่จะเลี้ยงสัตว์

พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านหนองใหญ่ ปัจจุบันป่าคงคิบ ไม่เหนือแล้ว เหลือแต่แหล่งป่าเสื่อมโทรม ทางป่าไม้กำลังจะออก สปก.ให้ ที่ป่าไม้หมดไปเพราะชาวบ้านมาบุกเบิก ถางป่า เพื่อทำไร่ เลี้ยงสัตว์และปลูกที่อยู่อาศัย

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านหนองใหญ่ คือหนองน้ำสาธารณะมีมาตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันนี้ ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งน้ำของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ	จำนวน	ใช้ได้ตลอดปี	ใช้ไม่ได้ตลอดปี
คูวกั้นน้ำ	1	1	-
บ่อน้ำบาดาล	13	6	7

ที่มาจาก จปฐ.หมู่บ้านหนองใหญ่ ปี 2545

ระบบสาธารณูปโภค

ถนนสมัยก่อนเป็นถนนดินทางเกวียนลำบากมากในการคมนาคม ในหน้าฝน ใช้ได้เฉพาะในหน้าแล้ง หากฝนตกกรวดติดเข้าออกไม่ได้

- พ.ศ. 2535 เริ่มมีถนนลูกรังยาว 700 เมตร มีไฟฟ้าในหมู่บ้าน
- พ.ศ. 2540 - มีถนนลาดยาง ยาว 50 เมตร
- มีน้ำประปาหมู่บ้านโดยใช้น้ำบาดาล

เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไป ของหมู่บ้านหนองใหญ่ นับว่าปานกลางไปจนถึงดี เพราะดูจากผลผลิตที่ได้ รายได้ต่อครัวเรือนต่อปี มีผลผลิตทั้งปี ประมาณ 5,390,000 บาท อาชีพของประชากรบ้านหนองใหญ่ คือ

1. ทำไร่ ประมาณ 2,659 ไร่ ได้แก่ข้าวโพด มัน
2. ทำสวน 568 ไร่ ได้แก่ กล้วยน้ำว้า มะม่วง
3. เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัวเนื้อ วัวนม หมู
4. ค้าขาย มีร้านค้าประมาณ 6 ร้านในหมู่บ้าน
5. รับจ้าง มีประมาณ 35 ครัวเรือน

ตารางที่ 4 แสดงเครื่องอุปโภคบริโภค จากจำนวน 148 ครัวเรือน

เครื่องอุปโภค	จำนวน	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
รถยนต์	3	20.03
รถมอเตอร์ไซค์	50	33.78
รถไถนาเดินตาม	25	16.89
หม้อหุงข้าว , ทีวีสี	147	99.32
พัดลม , เตารีด	147	99.32

ที่มาจาก จปฐ. หมู่บ้านหนองใหญ่ ปี 2544

สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านหนองใหญ่

ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อปีอยู่ที่ระดับประมาณ 30,000 ถึง 150,000 บาท โดยเฉลี่ยรายได้ของประชากรทั้งหมู่บ้าน ได้ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงรายได้ของประชากรหมู่บ้านหนองใหญ่

รายได้/ปี	จำนวน/ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ
- 5,001 – 10,000 บาท	10	6.76
- 10,001 – 20,000 บาท	20	13.51
- 20,001 – 30,000 บาท	30	20.27
- 30,001 - 50,000 บาท	40	27.03
- 50,001 –100,000 บาท	48	32.43
รวม	148	100.00

ที่มา จากจปฐ หมู่บ้านหนองใหญ่ ปี2545

ด้านการศึกษاب้านหนองใหญ่ไม่มีโรงเรียน เด็กต้องออกมาศึกษานอกหมู่บ้าน ได้แก่โรงเรียนบ้านหนองตอ และ โรงเรียนใกล้เคียง มีผู้ไม่รู้หนังสือประมาณ 50 คน ส่วนใหญ่เป็นคนแก่จากการสำรวจจปฐ.ปี2544 ของหมู่บ้าน

ด้านสุขภาพอนามัยบ้านหนองใหญ่โดยรวมแล้วมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาไม่มีโรคระบาด ในหมู่บ้านมี อสม. เปิดบริการเรื่องขยายยาสามัญประจำหมู่บ้าน ถ้าเป็นอะไรมาก ก็ไปที่อนามัยหนองไข่น้ำ หมู่ 6 ตำบลจันทึก หรือเข้าไปรักษาที่โรงพยาบาลปากช่องนานา

มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 431 คน เป็นชาย 200 คน คิดเป็น 46.4% เป็นหญิง 231 คิดเป็น 53.6% จำนวน 148 ครอบครัวมีเนื้อที่ เกษตร จำนวน 2,659 ไร่ เป็นที่สวน จำนวน 568 ไร่ ทำไร่ ข้าวโพด, มัน, น้อยหน่า, มะม่วง จำนวน 110 ครอบครัว ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ตารางที่ 6 แสดงตัวเลขของครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 110 ครอบครัว

จำนวนไร่	จำนวนครอบครัว	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
1-5 ไร่	13	11.82
6-10 ไร่	38	34.55
11-20ไร่	22	20
21-50ไร่	20	18.18
50ไร่ขึ้นไป	17	15.44

ที่มา จากจปฐ หมู่บ้านหนองใหญ่ ปี2545

อาชีพของประชากรในหมู่บ้านจำนวน 148 ครอบครัวที่มาจากจปฐ.ของหมู่บ้าน
ตารางที่ 7 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวน/ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ
- รับราชการ	7	4.7
- ค้าขาย	4	2.70
- ทำสวน,ทำไร่	110	74.32
- รับจ้าง	27	18.24
รวม	148	100.00

อายุของประชากร โดยเฉลี่ยของประชากร ในหมู่บ้านมีดังนี้
 ตารางที่ 8 แสดงจำนวนอายุของประชากรหมู่บ้านหนองใหญ่

อายุ	จำนวนประชากร	คิดเป็นร้อยละ
- 1 วัน - 3 ปีเต็ม	9	2.09
- 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	20	4.64
- 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	46	10.67
- 12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	26	6.03
- 15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	32	7.43
- 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	234	54.29
- 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	31	7.19
- 60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	33	7.66
รวม	341	100

ที่มา จากขปฐ.ของหมู่บ้าน ปี 2544

ด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านหนองใหญ่

วัฒนธรรมและสภาพสังคมของหมู่บ้านหนองใหญ่ มีความคล้ายคลึงกับสภาพสังคมชนบท โดยทั่วไปของทางภาคอีสาน มีลักษณะที่เครือญาติอยู่รวมกันในหมู่บ้านเดียวกัน กลุ่มคนที่ถึง จะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องความเป็นญาติ คนในหมู่บ้านทุกคนต่างก็ รู้จักที่จะแสดงไมตรีจิตที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจน ยกตัวอย่าง เมื่อมีงานประเพณีที่สำคัญ ต่างๆ ของไทย ทุกคนในหมู่บ้านก็จะมาร่วมกันจัดงานอย่างครึกครื้น สนุกสนาน เป็นกันเอง สร้าง ความสมัครสมานสามัคคีของคนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ระบบสังคมของหมู่บ้านที่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นสังคมไทย คือ

1. อาชีพของคนส่วนใหญ่ คือ การทำการเกษตร
2. การมีระบบเครือญาติ
3. ความเป็นเพื่อนบ้าน (Neighborhood)
4. การมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน (Labor- Fuchang Group)
5. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาวุโสและผู้เยาว์ (Patron - Client Relationship)
6. กลุ่มสมัครพรรคพวก (Entouorage)

7.ความเป็นชุมชนธรรมชาติ (Natural Village Settlement) คือการรวมกันเป็นหมู่บ้านและมีการขยายขนาดของหมู่บ้านออกไป ตามการเพิ่มของประชากร และรวมถึงการมีมนุษย์สัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างคนในชุมชน โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและในบร.1

ทางด้านวัดและประเพณีถือว่าเป็นแหล่งที่มีความสำคัญของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมากเพราะวัดเป็นสถานที่เดียวที่ช่วยในการสร้างและสืบสานประเพณี เป็นแหล่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนทำความดีเป็นศูนย์แห่งวัฒนธรรม มีวัดในหมู่บ้าน 1 แห่ง คือ วัดหนองใหญ่ มีพระอยู่ 5 รูป ประเพณีที่สำคัญคือ

ตารางที่ 9 แสดงประเพณีที่ทำกันมาของหมู่บ้านหนองใหญ่

เดือน	ประเพณี
มกราคม	งานประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	วันมาฆบูชา
เมษายน	งานประเพณีสงกรานต์
พฤษภาคม	วันวิสาขบูชา
กรกฎาคม	ประเพณีเข้าพรรษา
ตุลาคม	ประเพณีวันออกพรรษา
พฤศจิกายน	วันลอยกระทง

ที่มาจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านหนองใหญ่

ผู้นำและการเมือง

1. ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายคำตัน หัสสัย
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายสมบูรณ์ จันทะโชติ และนายประยงค์ วนาภรณ์
3. สมาชิก อบต. ชื่อ นายลับ ถนอมแก้ว และนายนรินทร์ เทศสูงเนิน

ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้ปกครองของคนในหมู่บ้านเวลาใครมีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เช่น มีการลักขโมย มีการฆ่ากันตายผู้ใหญ่บ้านก็จะเป็นผู้ติดตามและแก้ปัญหา ตามกฎหมาย จึงนับว่าผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานในหมู่บ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ ช่วยเหลือผู้ใหญ่ ในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านมีธุระที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถมาด้วยตนเองได้ก็จะส่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาแทน

ส.อบต. (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) จะมีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง เช่น การสร้างถนน การขุดคลอง การปรับปรุงและซ่อมแซมพื้นที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ในแต่ละฝ่ายจะทำงานร่วมกันมีการเชื่อมโยงในการบริหารงานต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีการประชุมกันมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันมีการแบ่งหน้าที่และบทบาทตามความเหมาะสมและลักษณะของคนแต่ละคน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวมซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หน่วยระบบมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1.นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลเป็นบางส่วนจะเข้าใจว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลให้กู้และถ้าคืนเงินไม่ตามกำหนดจะถูกดำเนินคดีจึงทำให้ในตอนแรกไม่ค่อยมีใครกล้าที่จะกู้ และในบางส่วนก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายว่าให้เงินมาเพื่ออะไรสำคัญอย่างไร ซึ่งระยะเวลาต่อมาส่วนใหญ่ก็เข้าใจกันดี

2.เงิน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านหนองใหญ่ ตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน 2544 ได้จัดทำกิจกรรมดังตารางที่ 13 ดังต่อไปนี้ คือ ตารางที่ 10 การจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท

ลำดับที่	กิจกรรมที่ให้กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ระยะเวลาชำระคืน (เดือน/ปี)	ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขสำคัญ
1.	อาชีพการเกษตร	600,000	12/ปี	12 เดือน	บุคคลค้ำประกัน หรือทรัพย์สิน
2.	อาชีพค้าขาย	100,000	12/ปี	12 เดือน	บุคคลค้ำประกัน หรือทรัพย์สิน
3.	ด้านช่าง	100,000	12/ปี	12 เดือน	บุคคลค้ำประกัน หรือทรัพย์สิน
4.	อุตสาหกรรมในครัวเรือน	100,000	12/ปี	12 เดือน	บุคคลค้ำประกัน หรือทรัพย์สิน
5.	ฉุกเฉิน	100,000	12/ปี	3 เดือน	บุคคลค้ำประกัน หรือทรัพย์สิน

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์พบว่า มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายและติดตามความเคลื่อนไหวของกองทุนหมู่บ้าน จากข้อมูลประวัติการทำงานของคณะกรรมการและการลงบันทึกวาระการประชุมของหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ได้มาจากการคัดเลือกจากแบบติดตาม

สังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กทบ.1 (ภาคผนวก) ดังมีรายชื่อในตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

ตำแหน่ง	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้าน
ประธาน	นาย คำตัน หัตถ์ชัย	47	ป.4	เกษตรกร	200,000	การเงินการบริหารบุคคล
รองประธาน	นายสมบุญ ชันทะโชติ	42	ป.4	เกษตรกร	100,000	ด้านเกษตร
เลขานุการ	นายประขง วนาภรณ์	4	มศ.3	เกษตรกร	100,000	การวางแผน
กรรมการตำแหน่ง เหรัญญิก	นางคำน้อย ถนอมแก้ว	44	ป.4	เกษตรกร	150,000	เหรัญญิกกลุ่มออมทรัพย์
กรรมการตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์	นายลำรวย แสงสี	58	ป.4	เกษตรกร	150,000	ผู้นำทางธรรมชาติ
กรรมการตำแหน่ง ส่งเสริมอาชีพ	นายเขียน ทองแสง	70	ป.4	เกษตรกร	200,000	ผู้นำทางธรรมชาติ
กรรมการตำแหน่ง เร่งรัดหนี้สิน	นายอรุณ จันทร์ดวงเดิม	53	ป.4	เกษตรกร	80,000	ประสานงาน
กรรมการตำแหน่ง เร่งรัดหนี้สิน	นางอำพร คำนขุนทด	40	ป.4	เกษตรกร	200,000	กรรมการพัฒนาสตรี
กรรมการตำแหน่ง การตลาด	นางสาขอรุณ บุญวงษ์	30	ป.4	เกษตรกร	300,000	กรรมการหมู่บ้าน

ตำแหน่ง	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษที่เป็น ประโยชน์ต่อกองทุน หมู่บ้าน
กรรมการตำแหน่ง ตรวจสอบ	นางรุ่งตะวัน โสเพ็ชร	27	ม.3	เกษตรกร	100,000	ตัดเย็บเสื้อผ้า
กรรมการตำแหน่ง ตรวจสอบ	นางสมมาศ พลแก้ว	32	ป.6	เกษตรกร	500,000	พัฒนาหมู่บ้าน
กรรมการตำแหน่ง ตรวจสอบ	นายปิ่น ทองโนนไทย	50	ป.4	เกษตรกร	90,000	หมอรักษาโรคสัตว์
ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายสุพจน์ เห่งยมสง่า	34	ป.6	เกษตรกร	200,000	การเลี้ยงโคนม
ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายเมธี คำนขุนทด	44	ป.4	เกษตรกร	200,000	การเกษตร
ที่ปรึกษา	นางคำกาย ชันทะโชติ	45	ป.4	เกษตรกร	300,000	ผลิตภัณฑ์หมู่บ้าน
ที่ปรึกษา	นางสังเวียน เกื่อนวงษ์	54	ป.4	เกษตรกร	200,000	การทำอาหาร
ที่ปรึกษา	นางเฉลิม จันทร์ดวงเดิม	45	ป.4	เกษตรกร	80,000	การทำอาหาร
ที่ปรึกษา	นางอณิสี วนาภรณ์	44	ป.4	เกษตรกร	200,000	การทำอาหาร
ที่ปรึกษา	นายเติม บุญวงษ์	47	ป.4	เกษตรกร	300,000	ประชาสัมพันธ์
ที่ปรึกษา	นายลับ ถนอมแก้ว	46	ป.4	เกษตรกร	400,000	การบริหาร

ที่มาจากระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

4. ผู้ขอู้ จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการเขียนโครงการในการกู้ยืมอย่างชัดเจนมี
แบบคำขอกู้เงินสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ทั้งผู้กู้และผู้ค้ำ คนละ 1ฉบับ

2.2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A ตัวชี้วัดกระบวนการ

1. การคัดเลือกผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบกทบ และมีการฝากเงินสัจจะอย่างสม่ำเสมอ

2. กระบวนการรับชำระเงินใช้วิธีทำบัญชีแบบง่ายๆมีใบเสร็จรับเงินเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการชำระเงินซึ่งข้อมูลนี้ได้มาจากเหรียญกษาปณ์และเอกสารจากต้นขั้วในการรับชำระเงินของกองทุนหมู่บ้าน

3. การทำบัญชี เป็นการทำบัญชีอย่างง่ายมีหลักฐานสำหรับใช้ในการตรวจสอบได้มีการนำเงินฝากตั้งจะไปฝากเดือนละ 1 ครั้งซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้าน ประเภทบัญชีที่หมู่บ้านหนองใหญ่ทำคือ

- บัญชีเงินฝากสัจจะรายเดือน
- บัญชีรายรับ-รายจ่ายของกองทุน
- ทะเบียนแบบใบขอกู้

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบA การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1.ผล โดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1.1 จำนวนผู้กู้ ปัจจุบันมีจำนวนผู้กู้ทั้งสิ้น 79 ราย ปัจจุบันจำนวนผู้กู้เงินทั้งหมดนำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

- การพัฒนาอาชีพของหมู่บ้านมีการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ดังตารางที่ 12 ต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนผู้กู้ที่นำไปประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวน/ราย	ยอดเงินกู้(บาท)
ปลูกพืช ทำไร่	58	730,000
เลี้ยงสัตว์	18	212,000
ค้าขาย	3	37,000
รวม	79	979,000

ที่มาจาก บร.11

2.ยอดเงินให้กู้ 979,000 (เก้าแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) คงเหลือ 21,000 บาท(สองหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน)ซึ่งปรากฏอยู่ในบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง ประเภทบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ชื่อบัญชี กองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ ม.10 บัญชีเลขที่ 06-4303-20-081211-1

3.จำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมดจำนวน 95 ราย

4.มีผู้ชำระเงินกองทุนคืนก่อนกำหนด จำนวน 10 ราย

ตารางที่ 13 จำนวนเงินกู้ที่ชำระคืน

จำนวนเงินคืน(บาท)	ดอกเบี้ย(บาท)
10,000	400
10,000	400
15,000	450
10,000	400
10,000	300
10,000	300
6,000	180
5,000	230
10,000	500
8,000	320

ที่มาจาก บัญชีการชำระเงินกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่
ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 9.4 ของเงินกองทุน1,000,000 บาท

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) คิวเปอร์ คือ

จำนวนผู้ที่กู้ได้

- 1.มีผู้กู้จำนวนจำนวน 79รายซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติจากความเหมาะสมความจำเป็น
- 2.จำนวนเงินกองทุนสะสมของหมู่บ้าน จากธนาคารออมสินสาขาปากช่อง
- 3.การขยายกิจการของผู้กู้ได้มีการจัดซื้อ จัดจ้างตามแผนที่ผู้กู้ได้เขียนคำร้องไว้ในใบขอกู้เงิน

กองทุน ซึ่งข้อมูลนี้ได้มาจากแบบสำรวจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและจาก บร.11

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

ความเข้มแข็งของชุมชน

กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยจากการเก็บรวบรวมในรายละเอียดที่เป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนทั้งหมด 12 ตัวชี้วัด ซึ่งสามารถที่จะแสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน และศักยภาพของกองทุน ซึ่งชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดในตารางดังนี้

แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

จากการสำรวจบร.2 ครั้งที่1 เดือนก.พ. 2545จำนวน 58 คน ครั้งที่2 ในเดือนมิ.ย.จำนวน 78 คน
ตารางที่ 14 แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็ง

ตัวชี้วัด	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	ปานกลาง 68.97%	ปานกลาง 62.82%
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	ปานกลาง 64%	ปานกลาง 68.97%
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง 50%	ปานกลาง 64%
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก 51.72%	ปานกลาง 60.27%
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาหาหาความรู้เพิ่ม	ใช่ 86.21%	ใช่ 89.74%
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น 68.97%	เพิ่มขึ้น 76.92%
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ ปรองดองกัน	เพิ่มขึ้น 58.62%	เพิ่มขึ้น 56.41%
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	เพิ่มขึ้น 72.41%	เพิ่มขึ้น 79.49%
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน เป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	เพิ่มขึ้น 68.97%	เพิ่มขึ้น 71.79%
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	ปานกลาง 60.34%	ปานกลาง 70.51%
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่ 77.35%	ใช่ 65.38%
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดย มีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	ใช่ 100%	ใช่ 100%

ที่มา จากแบบสัมภาษณ์ บร.11

สรุปข้อมูลจากตาราง

1. ความสามัคคีของคนในชุมชน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมีค่าความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในระดับ ปานกลางซึ่งตัวเลขนี้สามารถที่จะแสดงถึงการให้ความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

2. ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูล มีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดีที่แสดงถึงความไว้น้ำใจ
กันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน

3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี การยกย่องบุคคลที่กระทำดี ชาวบ้านมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลางซึ่งชาวบ้านจะให้การยกย่องผู้ที่ประพฤตินในทางสร้างสรรค์ จึงจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือ ของคนโดยทั่วไป

4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน แสดงเป็นตัวเลขมีค่าอยู่ที่ระดับปานกลาง - มาก ด้วยเหตุผลที่ว่า ลักษณะหมู่บ้านเป็นลักษณะสังคมไทย การแสดงออกที่มีน้ำใจต่อกันระหว่างคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่สามารถ สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เฉลี่ยแล้วประมาณ 4 ครั้งต่อปี ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ ทำได้โดยอาศัยสื่อต่างๆ และการจัดให้มีการอบรมของหน่วยงานราชการ ในด้านการส่งเสริมอาชีพจากระเบียบวาระการประชุมของหมู่บ้าน

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้เพิ่มขึ้น ซึ่งอาชีพที่ทำโดยส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ดังรายการที่แสดงในตารางที่ 4

7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน จากการสัมภาษณ์ในบร. 11เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวยังคงยึดอาชีพทางการเกษตร และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงไม่มีการย้ายถิ่นฐานไปไหนจากการสำรวจประชากรในจปฐ.ของหมู่บ้านความอบอุ่นในครอบครัวจึงปรากฏให้เห็นได้

8. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กร จากปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนการรวมกลุ่มองค์กร 5 กลุ่ม ในปีนี้ (พ.ศ. 2545) ยังคงมีจำนวนกลุ่มที่เท่าเดิมตามที่ปรากฏในตารางที่ 16

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการ ประชุม หรือเสวนา ผลการสำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา เป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่คงที่

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการสอบถามโดยยกตัวอย่าง ผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 ชาวบ้านต่างแสดงความคิดเห็นว่า ใช่ ด้วยเนื่องจาก พื้นฐานทางด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านไม่สูงมากนัก คุณสมบัติอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับ ชาวบ้าน ในการเลือกผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งตรงจุดนี้ผู้ใหญบ้านมีทั้งคุณธรรมที่ดีในการบริหารจัดการกองทุน

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ตอบว่า ใช่ ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะเกิดจากการร่วมมือกันลงมือกระทำแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความคิด และแรงงานจากคนในหมู่บ้านที่พอจะมีความสามารถมาช่วยกัน

2. ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

มีการเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเองจากการสังเกตและการสอบถามใน (บร.3และบร.9)

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง และความชำนาญในอาชีพที่ทำสืบกันมา จากรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย

ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแล

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ

- ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว

ผู้ดูแลแต่ละคนนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ และประสบการณ์ที่มีอยู่ ทำให้ผู้ดูแลแต่ละคนประสบความสำเร็จไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ดูแลจะรู้จักนำความรู้ใหม่ ๆ มา ปรับปรุงพัฒนา คุณภาพ ในอาชีพของตนให้ดีขึ้นหรือไม่

- ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดูแล

ส่วนใหญ่ผู้ดูแลมีฐานะปานกลาง ถึง ยากจน จึง ไม่มีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพส่วนตัว ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินกับนายทุนนอกระบบ ซึ่งจะเสียดอกเบี้ยแพงกว่าปกติ ยิ่งทำให้ผู้ดูแลบางคนมีหนี้สินมาก จึงนำเงินกู้ที่ได้ไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ จึงนำเงินกู้ที่ได้ไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ เพื่อช่วยลดปัญหาหนี้สินของผู้ดูแล ส่วน เงินที่เหลือก็นำมาลงทุนประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ต่อไป

- อาชีพหลักของผู้ดูแล แบ่งได้ดังนี้

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่, ทำสวน, เลี้ยงสัตว์

ประกอบอาชีพค้าขาย

ผู้ดูแลจะนำเงินที่กู้ได้ไปขยายกิจการ หรือนำมาปรับปรุง พัฒนา อาชีพ ของตนให้ได้ผลกำไรมากที่สุด

- รายได้ของครอบครัว

ขึ้นอยู่กับสมาชิกในครอบครัวมีงานทำกันกี่คน รายได้แบ่งบอกถึงฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

- ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

ผู้ดูแลส่วนใหญ่ก็จะนำเงินกู้ไปลงทุนเพิ่ม ในอาชีพเดิมของตน โดยทำการขยาย

กิจการเพิ่มขึ้น โดยการนำเอาประสบการณ์ที่มีอยู่ มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา อาชีพ ให้ดีเพื่อให้ได้
 สิ้นค้าและผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของลูกค้า และท้องตลาด และที่สำคัญมีผลกำไรมากที่สุด

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

- เงินที่กู้มาได้ ผู้กู้จะได้รับอนุมัติเงินกู้คนละ ไม่เกิน 20,000 บาท ขึ้นการประกอบ
 อาชีพ เพื่อนำไปสมทบทุน

- การประกอบอาชีพ

- ผู้กู้สามารถนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพได้ ได้แก่ ทำไร่ข้าวโพด, อ้อย, เลี้ยงสัตว์

ค้าขาย

- ช่วยลดปัญหาหนี้สินให้กับผู้กู้

- มีการขยายกิจการเดิมให้เติบโตขึ้น

- มีกิจการร้านค้าใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

- พื้นที่ทำการเกษตรขยายตัวเพิ่มขึ้น

- มีการจ้างแรงงานมากขึ้น เกิดการกระจาย ได้ผู้คนบางกลุ่ม

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนเงินกู้ของชาวบ้านหนองใหญ่

จำนวนเงิน(บาท)	จำนวนผู้กู้(ราย)	รวมเป็นเงิน(บาท)
5,000	5	25,000
6,000	1	6,000
7,000	1	7,000
8,000	3	24,000
9,000	3	27,000
10,000	32	320,000
12,000	2	24,000
13,000	2	26,000
15,000	16	240,000
20,000	14	280,000
รวม	79	979,000

ที่มา มาจากบร.11

ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B

การประกอบอาชีพอย่างถูกวิธี

- ผู้ประกอบการต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพของตนอย่างถ่องแท้ซึ่งมาจากประสบการณ์โดยตรงที่ทำมานานเป็นเวลาสิบๆปี
- ต้องมีความซื่อสัตย์กับผู้บริโภค ไม่เอาัดเอาเปรียบ
- ไม่ใช่สารเคมีเพื่อเร่งผลผลิต จะทำให้เกิดผลเสียกับตนเองและผู้บริโภค
- ไม่ขายสินค้าในราคาแพงเกินไป ส่งผลให้กระบวนการซื้อขายเกิดการหยุดชะงักได้
- ต้องผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและท้องตลาดทั่วไป
- ไม่เอาัดเอาเปรียบลูกจ้าง
- ศึกษาค้นคว้า ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ผลผลิต/สินค้าของคนให้เป็นที่ยอมรับอยู่เสมอ

การหากตลาดที่ดี

- จัดหาทำเลที่ตั้งในการเปิดร้านใหม่ให้เหมาะสม
- มองหาสินค้าและผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มใด
- จัดหาสินค้าและผลผลิตที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค
- มีการรวมตัวเพื่อจำหน่ายสินค้าระหว่างหมู่บ้าน
- รู้จักส่งเสริมการขาย

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ

ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นตัวเงิน

วัดได้จากผลผลิตและสินค้าที่จำหน่าย ซึ่งผู้ดูแลแต่ละคนจะมีรายได้ไม่เท่ากัน

เพราะการลงทุน และการประกอบอาชีพ ที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละอาชีพ จะมีรายได้ และค่าใช้จ่ายที่ไม่เท่ากัน

2. ผู้ดูแลได้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพ

ผู้ดูแลจะได้ผลผลิตมากน้อยเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย เช่น

- สภาพดิน ฟ้า อากาศ
- การดูแลเอาใจใส่ บำรุงรักษาผลผลิต ใส่ปุ๋ย ฉีดยา ทั้งพืชและสัตว์อย่าง

สม่ำเสมอ

- ระยะเวลาในการผลิต

- ความต้องการของผู้บริโภคและตลาด

ผลกระทบทางตรง

1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ส่วนใหญ่ได้ทำการขยายกิจการเดิมให้เติบโตขึ้น
เพราะมีเงินทุนเพิ่ม ดังนี้

ประเภทค้าขาย ร้านขายของชำ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านส้มตำ ร้านก๋วยจั้ว

- ซื้อสินค้าใหม่ ๆ มาจำหน่ายได้มากขึ้นจำนวน 2ร้านจากการสัมภาษณ์

บร.11

- ซื้อสินทรัพย์ถาวรที่มีความจำเป็นภายในร้าน เช่น ตู้แช่ ชั้นวางของเพิ่ม
จำนวน 1 ร้านจากการสัมภาษณ์บร.11

ประเภทเกษตรกรรม ทำไร่ข้าวโพด , อ้อย

- มีเงินทุนสำหรับเสี่ยค่าเช่าพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้นจำนวน 5 รายจากการ
สัมภาษณ์บร.11

- มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์บร

ประเภทเกษตรกรรม

- เลี้ยงสัตว์ วัวจากการสัมภาษณ์บร.11
- มีเงินทุนเพื่อนำไปซื้อวัว มาเลี้ยงเพิ่มจากการสัมภาษณ์บร.11
- มีการทำคอกเริ่มใช้เพียงพอกับจำนวนสัตว์เลี้ยงจากการสัมภาษณ์
- มีทุนหมุนเวียนสำหรับซื้ออาหารมาให้สัตว์เลี้ยงจากการสัมภาษณ์

2.ผู้ก้นำประสบการณ์จากการประกอบอาชีพพัฒนาอาชีพ

จากการประกอบอาชีพเดิม ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการประกอบอาชีพ
ประเภทค้าขาย

-มีกำไรน้อย เพราะราคาจากร้านขายส่งมีราคาสูงต้องเน้นขายให้ได้จำนวนมาก

- ถ้าฤดูฝนจะขายสินค้าไม่ดี

ประเภทเกษตรกรรม

- ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล มีการจัดเตรียมท่อส่งน้ำเมื่อขาดแคลนน้ำ
- ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง มีราคาสูง เกษตรกรจึงหันมาใช้แบบเกษตรธรรมชาติ

แทนสารเคมี ดูบ้าง

- ราคาผลิตตกต่ำ จึงต้องการให้หน่วยราชการมีการประกันราคาให้เกษตรกรบ้าง
- ขาดแคลนแรงงาน ต้องเพิ่มค่าแรงงาน

ผลกระทบทางอ้อม

1. ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง

ผู้กู้รู้จักนำทฤษฎี เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต คือ การผลิตสินค้าเพื่อนำมาบริโภคและจำหน่าย ทำให้มีรายได้ และลดค่าใช้จ่าย ลงได้

2. ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในอาชีพของตน

- รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- มีการบริหารจัดการเงินกู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- มีความซื่อสัตย์
- ครอบครัวมีความอบอุ่นและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- มีอาชีพที่มั่นคง

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ผลที่เกิดจากการจัดการประชุมในหมู่บ้าน พบว่า ทำให้สมาชิกกองทุน ผู้กู้ และชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการมากขึ้น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของ โครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านในลำดับต่อไป

2. ผลที่เกิดจาก การเข้าไปประเมินการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สามารถทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสนใจใน โครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากการที่มีชาวบ้านเข้ามาซักถามถึงรายละเอียดของโครงการ และมีการวิเคราะห์ วิจัยจนถึงวัตถุประสงค์ของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งมากพอที่จะดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านให้ดำเนินกิจการต่อไป และมีศักยภาพเพียงพอต่อความยั่งยืนของกองทุน

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการดำเนินการบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการ 15 ท่าน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง จากสมาชิกกองทุนเป็นผู้ยกมือสนับสนุน ให้เข้ามาทำหน้าที่ของแต่ละท่าน ที่ได้รับผิดชอบ โดยกรรมการแต่ละท่านต่างก็มีประสบการณ์ ในการเป็นคณะกรรมการของกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน

หลักในการบริหารงานใช้หลักของประชาธิปไตย คืออำนาจการตัดสินใจไม่ได้อยู่ที่ประธานกองทุนหมู่บ้านเพียงคนเดียว แต่ต้องเป็นการยอมรับของคณะกรรมการ ด้วย

3. การเรียนรู้พึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้แต่ละรายได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ในระดับหนึ่ง คือ การมีความคิดที่จะดำเนินโครงการอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยการสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน หรือการศึกษาจากผลการดำเนินงานของตนเองแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ถือเป็น การเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง

4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ จากการดำเนินกิจการ หรือจากเดิมที่มีรายได้น้อย เมื่อนำเงินมาลงทุนเพิ่มในส่วนของเดิม ผลผลิตที่ได้มีเพิ่มสูงขึ้น ผลตอบแทนก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ถ้าหากการดำเนินกิจการได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เช่นนี้ไปเรื่อยๆ แน่แน่นอนว่า ย่อมสามารถที่จะเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้อย่างดี

5. การเกิดกองทุน พบว่า ได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งให้การสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิก และการปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและจัดวางการบรรลุวัตถุประสงค์

2.1 ปัจจัยด้านบวก ที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีที่ปรึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- ระเบียบข้งบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องการลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่า

ธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน การกู้ยืมเงิน การชำระเงินคืน การจัดทำบัญชี การค้าประกัน การผิดสัญญา เกี่ยวกับทรัพย์สิน

- วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้น โดย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

2.2 มีกองทุนภายในหมู่บ้านจำนวน 5 กลุ่ม

- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กลุ่มสาธิตการตลาด
- กองทุนพัฒนาสตรี
- กลุ่มอาชีพเกษตรกร
- กลุ่มอาชีพปศุสัตว์

ตารางที่ 16 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้น

เริ่มก่อตั้ง	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	มีเงิน
1 ก.พ 2539	ฅาปนกิจ	120	12,000
20พ.ค 2542	ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	80	200,000
12 ส.ค. 2543	กองทุนพัฒนาสตรี	20	5,400
24 เม.ย. 2544	สาริตทางการตลาด	80	140,000
30 เม.ย. 2544	อาชีพเกษตรกร	25	100,000
1 ก.ค. 2544	กองทุนหมู่บ้าน	89	66,360

ที่มา มาจากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่

ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1. ความไม่เข้าใจของชาวบ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน จากการสำรวจ บร.3 ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
2. ผู้กู้บางคนอาจจะชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยล่าช้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกกองทุน เพราะมีเงินให้กู้จำนวนน้อยลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านหนองใหญ่ สรุปได้ดังต่อไปนี้

การบรรลุวัตถุประสงค์ของหมู่บ้าน

1. เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งบ้านหนองใหญ่มีความเข้มแข็ง ในระดับปานกลางซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในบร. 7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 50 ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองใหญ่และการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรม ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

2. เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านโดยวิธีการพิจารณาตามกระบวนการ

3. เพื่อให้ทราบว่าชุมชนหมู่บ้านมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ซึ่งพิจารณาได้การวิเคราะห์ปัจจัยบวกและปัจจัยลบของผู้กู้

4. เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลักในจำนวน 110 ครัวเรือน ได้ทำไว้พร้อมกับการเลี้ยงสัตว์ และบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการร้านค้าทำให้มีเงินเพิ่มขึ้นสามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ รวมทั้งได้มีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และ หน่วยงานอื่น ๆ อีก ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธีและได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่องการค้าดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับชาวบ้านหมู่บ้านหนองใหญ่

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูล (บร.) เป็นแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลรวมถึงพฤติกรรมของชาวบ้านที่สามารถสังเกตเห็นได้ และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก Secondary Data ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ที่ได้ทำการจัดเก็บไว้แล้ว

2 การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการประเมินผล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การอธิบายเชิงพรรณนา โดยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPP Model คือ การประเมินที่บริบทของหน่วยระบบ (Context) การประเมินที่ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ (Input) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ (Process) การประเมินที่ผลผลิตของหน่วยระบบ (Product) สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่ทำการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

ผลการดำเนินงาน

1. ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านหนองใหญ่ ได้มีความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านในระดับหนึ่ง

2. ระบบการทำบัญชีกองทุนจะเป็นบัญชีรับ-จ่ายแบบง่าย เพราะผู้ทำบัญชียังขาดประสบการณ์และไม่มีความรู้ในด้านการทำบัญชีเลย

3. ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ได้มีการจัดการดำเนินการอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง โดยเป็นการส่งเสริมและแนะนำการดำเนินการประกอบอาชีพ จากกลุ่มผู้กู้ด้วยกัน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้กู้ด้วยกัน การร้านค้าทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น สามารถนำมาใช้จ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ รวมทั้งได้มีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และ หน่วยงานอื่น ๆ อีก ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธีและได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่องการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับชาวหมู่บ้านหนองใหญ่

ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เป็นไปด้วยความปกติ ผู้กู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการ และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี สำหรับการส่งเงินคืนส่วนมากจะส่งคืนเป็นรายปีและสมาชิกส่วนใหญ่ ที่กู้เงินไปนั้น ได้นำเงินไปดำเนินงานตามที่ระบุไว้ในการขอกู้จริง แต่ทุกรายที่ได้สอบถามนั้น บอกว่าจำนวนเงินน้อยเกินไป ไม่มีเพียงพอต่อการลงทุน

4. มีการชำระหนี้คืนก่อนกำหนดจำนวน 10 ราย ซึ่งเป็นเพราะว่าได้เงินมาจากการขายผลผลิตที่ทำกรเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกัน และการขายข้าวได้ก่อนกำหนดจึงได้มีการนำเงินมาคืนข้อมูลนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์เหรียญกษาณ์ของกองทุนหมู่บ้าน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น โดยการที่คนในหมู่บ้านมีกิจกรรมที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านตนเอง

2.1.3 เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการที่คนในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมจากอาชีพหลักทำให้มีรายได้มากขึ้นส่งผลต่อภาพเศรษฐกิจโดยรวม

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงเงินทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 เนื่องจากคนในหมู่บ้านเป็นคนที่มีความรู้ค่อนข้างน้อย คือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษาทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นได้ทัน่วงที่จึงต้องทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐซึ่งบางครั้งก็เกิดการล่าช้า

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ซึ่งเป็นการเขียนตัวชี้วัดที่แตกต่างไปจากตัวชี้วัดใน บร. 2 และเปรียบเทียบกันใน บร. 7

4. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเก่าและยั่งยืนตลอดไป

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในประชากรเพิ่มมากขึ้นการทำมาหากินต้องมีการแข่งขันกันมากกว่าก่อน

5. ข้อเสนอแนะ

1. การนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน ในหมู่บ้านนี้ไม่มีปัญหาอะไรมากนักเพราะทุกคนที่กู้ก็เพื่อดำเนินกิจการของตนเองอยู่แล้ว จะมีปัญหาแค่จำนวนเงินที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้มีจำนวนน้อยไปยังไม่เพียงพอต่อการลงทุนอย่างแท้จริง จะเป็นได้แค่เพียงการสมทบทุนเท่านั้น
2. ในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านอยากให้คณะกรรมการคำนึงถึงสมาชิกที่ยากจนอยากกู้แต่ไม่มีบุคคลค้ำประกันให้ เพราะไม่แน่ใจในตัวบุคคลนั้น จึงอยากให้มีการจัดตั้งระเบียบในการกู้ยืมใหม่ โดยคำนึงถึงบุคคลที่ยากจะกู้แต่หาบุคคลค้ำประกันไม่ได้
3. การจัดทำบัญชีซึ่งเป็นกระบวนการที่ยุ่งยาก และซับซ้อน ต้องใช้ความถูกต้อง ชัดเจนเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบ แต่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ซึ่งคณะกรรมการไม่มีความรู้ ความชำนาญ จึงเกิดความล่าช้า จึงต้องการผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำเพื่อให้การจัดทำบัญชีเป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้าน จปฐ 2. 2544

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองใหญ่.

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชนบท (พชน.) . 2544. กชช 2 ค. กรุงเทพฯ : เสริมกิจการพิมพ์.

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนของการพิมพ์.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.